

CRNA GORA
SKUPŠTINA
Odbor za ljudska prava i slobode
Broj: 00-72/25-55/**3**
EPA 519 XXVIII
Podgorica, 24. jun 2025. godine

SKUPŠTINI CRNE GORE

PODGORICA

Na osnovu čl. 69 i 162 Poslovnika Skupštine Crne Gore Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore sa 20. sjednice, održane 07. maja 2025. godine podnosi Skupštini

IZVJEŠTAJ O RAZMATRANJU GODIŠNJEG IZVJEŠTAJA O RADU ZAŠTITNIKA LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE ZA 2024. GODINU

Odbor za ljudska prava i slobode na 20. sjednici, održanoj 07. maja 2025. godine, kao nadležni odbor, razmotrio je Godišnji izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2024. godinu, koji je Skupštini Crne Gore podnio Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore u skladu sa članom 47 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

U uvodnim napomenama zamjenice Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore su informisale:

- da je u radu Zaštitnika u 2024. godini bilo 1.164 predmeta, od čega je 1.015 pritužbi primljeno u toj godini, a postupak je okončan u 90,12% predmeta;

- da od 1.049 predmeta u kojima je postupak okončan, u 140 predmeta Zaštitnik nije bio nadležan za postupanje, u 103 predmeta nijesu postojale procesne pretpostavke za postupanje, u 112 predmeta postupak je okončan upućivanjem na druga pravna sredstva, u 643 slučaja predmeti su okončani nakon sprovedenog ispitnog postupka i u 51 slučaju postupak je sproveden spajanjem predmeta;

- da su nakon sprovedenog ispitnog postupka okončana 643 predmeta (61,30%), od čega u 95 slučajeva (9,06%) nije utvrđena povreda prava, u 366 slučajeva (34,89%) utvrđeno je da postoji povreda prava, od kojih je u 130 slučajeva povreda otklonjena u toku ispitnog postupka i iz tog razloga postupak je obustavljen, a u preostalim predmetima povrede nijesu otklonjene u toku ispitnog postupka, pa je Zaštitnik u 236 predmeta dao mišljenja sa 451 preporukom nadležnim organima i drugim subjektima za otklanjanje utvrđenih povreda prava;

- da je ispunjeno 127 preporuka, djelimično je ispunjeno 30 preporuka, u kontinuitetu se sprovodi 126 preporuka, nije istekao rok za postupanje po 58 preporuka i nije ispunjeno 110 preporuka;

- da su u izvještajnom periodu u manjoj mjeri zabilježeni navodi o zlostavljanju u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija (UIKS) u kojima je UIKS uglavnom blagovremeno preduzimao mjere i radnje na brzom procesuiranju navoda o zlostavljanju, uključujući privremeno udaljenje zaposlenih koji su prijavljeni za zlostavljanje;

- da su u izvještajnom periodu zabilježili trend povlačenja pritužbenih navoda o zlostavljanju i to u najmanje tri slučaja, što je, po mišljenju Zaštitnika, indikativan pokazatelj, na šta je UIKS upozoren, jer je, bez obzira na pravo pojedinca da u nekom trenutku povuče pritužbu, neophodno ispitati razloge povlačenja pritužbe u svakom konkretnom slučaju;

- da je Zaštitnik podsjećao na nacionalne propise i međunarodne standarde kojima se zlostavljanje apsolutno zabranjuje i upozorio da se od UIKS-a očekuje da obezbijedi apsolutno poštovanje zabrane

zlostavljanja, posebno imajući u vidu ranjivost lica koja ove navode prijavljuju i činjenicu da zbog prijave mogu biti izloženi nezakonitom pritisku službenika da iznijete navode povuku;

- da je Zaštitnik pozitivnim ocijenio činjenicu da su pri kraju radovi na izgradnji objekta za zatvor otvorenog tipa, proširenje kapaciteta Istražnog zatvora čime se obezbjeđuje dodatni smještajni kapacitet za oko 60 zatvorenika, kao i objekta zatvorske bolnice u UIKS-u, ali da je stanje u Istražnom zatvoru i dalje zabrinjavajuće, posebno po pitanju materijalnih uslova u pojedinim djelovima Istražnog zatvora;

- da postoji određeni broj preporuka čije ispunjenje ne zahtijeva veća materijalna sredstva i one bi mogle biti odmah ispunjene, poput preporuka koje se tiču dodjele dovoljnog broja higijenskih paketa i sanacije prostorija u kojima borave lica lišena slobode;

- da je neophodno izraditi dokument koji bi definisao korake za prevenciju i sprečavanje suicida kod pritvorenih i zatvorenih lica, kao i interni protokol o postupanju u slučaju štrajka gladu, odnosno odbijanja uzimanja hrane u UIKS-u;

- da su navodi o zlostavljanju od strane službenika Uprave policije postojali i tokom izvještajne godine i da Zaštitnik upozorava na kontinuitet loše prakse kada je u pitanju tzv. negativna solidarnost;

- da su zabilježeni primjeri loše prakse prilikom primjene instituta pozivanja građana radi prikupljanja obavještenja u svojstvu građana, na šta je Zaštitnik ranije više puta upozoravao, kao i da se ponavljaju preporuke da se prilikom prikupljanja obavještenja, a u vezi sa rasvjetljavanjem bilo kojeg krivičnog djela ili prekršaja u službenim prostorijama razmotri i uredi mogućnost snimanja na audio-vizuelni način;

- da su među licima lišenim slobode i licima kojima je ograničeno kretanje i dalje najugroženiji oni koji se nalaze u psihijatrijskim ustanovama i ustanovama socijalne zaštite domskog tipa i da poseban problem predstavlja nepostojanje jasnog strateškog pravca deinstitutionalizacije ove ranjive kategorije;

- da nije razvijena mreža centara za zaštitu mentalnog zdravlja u zajednici, koji će pružati sveobuhvatnu zaštitu mentalnog zdravlja, uz najmanje moguće restrikcije i što bliže mjestu boravka zbog čega je Zaštitnik dao preporuke nadležnim organima da ojačaju kapacitete lokalnih centara za mentalno zdravlje i da u saradnji sa Upravom policije izrade protokol kojim bi se precizno definisale uloga, procedure i saradnja postupajućih službenika, uključujući zaposlene u centrima za mentalno zdravlje, centrima za socijalni rad i policijske službenike u cilju blagovremenog, sinhronizovanog i multisektorskog pristupa u radu sa mentalno oboljelim osobama;

- da se ne može govoriti o drastičnom kršenju prava djeteta u Crnoj Gori, ali postoje velike razlike u ostvarivanju prava u zavisnosti od regiona i sredine u kojoj žive;

- da se može govoriti o određenim pomacima kada su u pitanju pojedinačni slučajevi u oblasti prava djeteta, ali sistemski problemi su i dalje neriješeni;

- da bi međusektorska saradnja trebalo da bude mnogo bolja, jer su sistemi zatvoreni i svi rascjepkano djeluju;

- da posebno zabrinjava nedostatak prohodnosti informacija i konzistentnosti u saradnji unutar institucija istog sistema u oblasti obrazovanja, zdravstvene i socijalne zaštite, jer, primjera radi sistem obrazovanja nema nikakve informacije o zdravstvenom stanju djeteta ukoliko ga roditelj o tome ne informiše, zbog čega je Zaštitnik ranije dao preporuku da Ministarstvo zdravlja i Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija definišu minimum informacija koje moraju da se imaju o djetetu;

- da je Zaštitnik u oblasti prava djeteta, mladih i socijalne zaštite imao veliki broj postupaka po sopstvenoj inicijativi i terenskih posjeta i aktivnosti radi neposrednog uvida u funkcionisanje sistema;

- da su poslije popisa stanovništva dobijeni podaci o broju djece koja žive u Crnoj Gori, ali nije dobro što se ti podaci ne mogu razvrstati po opštinama, što bi bilo značajno za kreiranje određenih politika za djecu;

- da je Zaštitnik značajan broj mišljenja dao u oblasti obrazovanja u kojoj ima određenih pomaka po pitanju infrastrukture i nabavke opreme, ali još uvijek je mnogo izazova, objekata neuslovnih za boravak djece, prisutan je nedostatak nastavnog kadra, a psihološko-pedagoške službe su nedovoljne i treba ih jačati zbog brojnih problema koje djeca imaju;

- da je zabrinjavajuće povećanje broja djece sa smetnjama u razvoju iz spektra autizma koja nijesu prošla komisije za usmjeravanje i da je upitno kako zdravstveni radnici to nijesu prepoznali u ranoj fazi razvoja;

- da postoje problemi u pristupačnosti školskih objekata za djecu sa smetnjama u razvoju i da u tom dijelu treba uložiti više aktivnosti;

- da je puno izazova u zdravstvenoj zaštiti, počev od nedostatka ljekara i da zabrinjava što još uvijek ne postoji odjeljenje namijenjeno brizi o mentalnom zdravlju djece i njihovom tretmanu;

- da skoro trećina djece u Crnoj Gori živi u siromaštvu, broj porodica korisnika materijalnog obezbjeđenja se smanjuje, dok su iznosi materijalnog obezbjeđenja porodice veoma mali, pa bi Vlada morala da te iznose učini adekvatnim;

- da je sistem usluga i dalje nerazvijen i da ne postoji pravilnik za utvrđivanje cijena usluga u socijalnoj zaštiti, kao i da je usluga smještaja u domove starih, sistem ugovaranja i korišćenja te usluge neadekvatan, a utvrđivanje cijene usluga bi trebalo da radi samo država;

- da se mladi suočavaju sa brojnim izazovima i da postoji nesklad između sistema obrazovanja mladih i tržišta rada;

- da mladi vrlo teško mogu da učestvuju u donošenju odluka koje ih se tiču ukoliko nijesu članovi političkih partija;

- da Zaštitnik ostaje pri svim ranije datim preporukama u oblasti prava djeteta, mladih i socijalne zaštite, što nije ohrabrujuće;

- da je u 2024. godini za 54,3% veći broj pritužbi u oblasti rada i postupanja organa javne uprave u odnosu na 2023. godinu, što svjedoči o povjerenju građana u rad Zaštitnika;

- da se najveći broj pritužbi odnosio na povredu prava na dobru upravu i pravnu zaštitu predviđenu članom 41 Povelje o temeljnim pravima Evropske unije, kao i da su se građani žalili na povredu prava na mirno uživanje imovine, prava na rad i prava iz radnog odnosa, zdravstvenu zaštitu, prava na obraćanje, prava na odgovor, na pristup sudu, na pravni lijek, prava na zaštitu životne sredine;

- da su uočeni problemi na koje je Zaštitnik ukazivao i u prethodnim izvještajnim periodima, a to su: nedovoljno upoznavanje građana sa njihovim pravima i načinima njihove zaštite, neadekvatna komunikacija nadležnih organa sa građanima što se odnosi na izostanak odgovora ili sporo dostavljanje odgovora građanima, kao i pretjerano formalističke odgovore, nezadovoljstvo u dugom trajanju postupaka, ali i neprimjenjivanje načela pomoći stranci;

- da je u oblasti uprave i pravosuđa Zaštitnik u 56 predmeta dao 80 preporuka koje su u većini slučajeva ispoštovane (42), nije postupljeno u 29 slučajeva, dok se devet preporuka sprovodi u kontinuitetu;

- da je Zaštitnik u svojim preporukama ukazivao na dosljednju primjenu pozitivnih zakonskih propisa i međunarodnih standarda u oblasti ljudskih prava, pozivao na efikasno i blagovremeno postupanje u skladu sa nadležnostima organa uprave, na cjelovito razmatranje svakog konkretnog slučaja radi zaštite prava građana, te na posljedice koje oni trpe zbog nespremnosti organa da preduzmu rješavanje pojedinih pitanja, kao i činjenicu da načela dobre uprave zahtijevaju od organa javne vlasti da poštuju i ostvaruju opravdana očekivanja građana;

- da se u oblasti uprave i pravosuđa najveći broj pritužbi upućenih Zaštitniku odnosio na povredu prava na pravično suđenje, u smislu odugovlačenja postupka, odnosno povredu ovog prava utvrđenog članom 32 Ustava Crne Gore i članom 6 Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i da su građani u pritužbama često isticali pretjerano dugo trajanje upravnih postupaka, problem višestrukog ukidanja odluka i njihovo vraćanje na ponovni postupak i odlučivanje, donošenje istovjetnih odluka u ponovnom postupku koje su već bile predmet razmatranja viših organa. Takođe, bilo je pritužbi u kojima su se građani žalili na nepostupanje upravnih organa po preporukama Zaštitnika, odnosno dalje odugovlačenje postupaka u određenim upravnim stvarima nakon donijetog mišljenja Zaštitnika i preporuka;

- da Zaštitnik ukazuje na problem neefikasne sudske kontrole rada javne uprave s obzirom na to da nadležni organi uprave ne postupaju u skladu sa uputima i odlukama suda donesenim u upravnim sporovima;

- da Zaštitnik godinama skreće pažnju na problem dugotrajnog i neefikasnog vođenja postupaka pred organima javne uprave;

- da je Zaštitnik svojim radom u pojedinačnim slučajevima uspio doprinijeti otklanjanju nepravilnosti, povreda ili nepravdi koje su pričinjene građanima i da generalno u ovoj oblasti ima poboljšanja, ali napredak još uvijek nije ostvaren u dovoljnoj mjeri;

- da je u oblasti pravosuđa Zaštitnik u 2024. godini postupao u 95 predmeta, od čega je postupak okončan u 71 predmetu i da se u poređenju sa prethodne dvije godine, zapaža blagi trend pada broja pritužbi u ovoj oblasti, ali bez značajnog odstupanja u odnosu na prosječan broj predmeta za posljednje tri godine i da broj pritužbi ne odražava pravo stanje u pravosuđu;

- da se blagi pad broja pritužbi na rad sudova može pripisati činjenici da su stranke u 2024. godini podnosile znatno veći broj zahtjeva za ubrzanje postupka (kontrolnih zahtjeva) na šta je Zaštitnik godinama upućivao stranke;

- da su se građani najviše obraćali zahtjevima za preispitivanje zakonitosti sudskih odluka, navodeći da su nezadovoljni sudskim odlukama ili odlukama Državnog tužilaštva po podnijetim krivičnim prijavama i da je u ovim predmetima utvrđena nenadležnost Zaštitnika za postupanje;

- da je kao i ranijih godina, najviše pritužbi bilo na rad sudova, zatim Tužilaštva i javnih izvršitelja i da je najveći broj pritužbi podnesen zbog povrede prava na pravično suđenje, odnosno suđenje u razumnom roku, zbog povrede prava po osnovu zloupotrebe procesnih ovlašćenja, neizvršenja sudskih odluka i prava na pristup sudu;

- da je Zaštitnik u svojim mišljenjima podsjećao da je Evropski sud za ljudska prava u više predmeta ukazao da je odgovornost na domaćim sudovima da urade sve da se izbjegne nepotrebno kašnjenje u postupanju i da pozivanje na praktične poteškoće ne može opravdati neispunjenje tih zahtjeva;

- da je u izvještajnom periodu presudama Evropskog suda koje su donijete protiv Crne Gore, dosuđen ukupan iznos od 6.286.448,82 eura, po osnovu prijateljskih poravnanja iznos od 89.387,50 eura, a po osnovu jednostrane deklaracije 24.375,40 eura, što su zabrinjavajući podaci o finansijskim sredstvima koja država Crna Gora izdvaja zbog kršenja prava zaštićenih Konvencijom;

- da je tokom 2024. godine Zaštitnik imao u radu 20 pritužbi na rad Državnog tužilaštva, sedam na rad javnih izvršitelja i tri na rad Advokatske komore i advokata;

- da je Zaštitnik, uz tehničku i finansijsku podršku sistema Ujedinjenih nacija u Crnoj Gori, uspostavio Nezavisni monitoring mehanizam za promociju, zaštitu i praćenje primjene Konvencije UN o pravima osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori, koji čine predstavnici deset organizacija osoba sa invaliditetom i udruženja roditelja djece sa smetnjama u razvoju, kao i predstavnica institucije Zaštitnika, koji je u protekloj godini sačinio Izvještaj;

- da je Komitet za eliminaciju diskriminacije žena razmatrao Treći periodični izvještaj Crne Gore 15. maja 2024. godine i konstatovao da je Globalna alijansa nacionalnih institucija za ljudska prava akreditovala statusom „B“ instituciju Zaštitnika u maju 2016. godine, pa se očekuje stvaranje zakonodavnih i drugih uslova za dobijanje statusa „A“ i da su tim povodom preduzete aktivnosti na izradi novog zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore;

- da je utvrđen Nacrt zakona o zaštiti jednakosti i zabrani diskriminacije i da Zaštitnik podržava zakonodavnu aktivnost na izradi novog zakona o rodnoj ravnopravnosti koja bi trebalo da započne nakon usvajanja novog zakona o zaštiti jednakosti i zabrani diskriminacije;

- da je u oblasti zaštite od diskriminacije, ranjivih grupa i rodne ravnopravnosti Zaštitnik imao u radu 211 predmeta, od čega je okončano 166, pri čemu je meritorno odlučeno u 80 predmeta, u 60 predmeta utvrđena je diskriminacija i/ili povreda drugog prava, u 13 nije utvrđena diskriminacija, niti povreda drugog prava, dok je osam predmeta okončano ukazivanjem;

- da je u 60 predmeta u kojima je utvrđena diskriminacija i/ili povreda drugog prava dato 119 preporuka;

- da se osobe sa invaliditetom suočavaju sa diskriminacijom u svakodnevnom životu i barijerama u ostvarivanju prava u različitim oblastima i područjima;

- da je evidentna nerazvijenost usluga za podršku za život u zajednici i da je neprihvatljiva praksa da su pojedine osobe sa invaliditetom od rođenja smještene u institucijama, bez stvaranja uslova za izlazak iz njih i podršku životu u zajednici;

- da se proces formiranja jedinstvenog registra osoba sa invaliditetom i zakonskog uređenja jedinstvenog tijela vještačenja invaliditeta mora okončati što je prije moguće, uz puno učešće i konsultacije osoba sa invaliditetom i njihovih reprezentativnih organizacija;
- da se organizacije osoba sa invaliditetom nalaze u nepovoljnom položaju, jer još uvijek nije prepoznata i pravno uređena njihova reprezentativnost;
- da su prethodne godine u ovoj oblasti najveći broj pritužbi imali u oblasti rada i zapošljavanja;
- da domaće zakonodavstvo još uvijek ne prepoznaje rodno zasnovano ubistvo žena, pa su neophodne izmjene u cilju efikasnije borbe protiv ove pojave;
- da su nadležni organi obavezni da sa dužnom pažnjom vode računa o srazmjernoj zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih zajednica u javnim službama, organima državne vlasti i lokalne samouprave;
- da Romi i dalje ostaju jedna od najviše diskriminiranih grupa i da je Zaštitnik nakon terenskih posjeta sačinio Poseban izvještaj o položaju Roma u Crnoj Gori;
- da Romi i Egipćani uglavnom žive u nepovoljnim socijalnim uslovima, segregiranim, prenatrpanim i neuslovnim naseljima, sa ograničenim izvorima prihoda, što doprinosi njihovoj socijalnoj isključenosti;
- da još uvijek nijesu stvorene zakonodavne i druge pretpostavke za političku participaciju Roma i Egipćana i njihovo neposredno učešće u procesu kreiranja javnih politika i donošenja odluka;
- da je u 2024. godini Zaštitnik imao šest predmeta iz oblasti govora mržnje, što je pad u odnosu na prethodni period, ali statistika ne odražava pravo stanje stvari o rasprostranjenosti govora mržnje;
- da zabrinjava učestalost govora mržnje, posebno u onlajn prostoru i zahtijeva pravovremeno i adekvatno reagovanje, kako kroz mehanizme samoregulacije, tako i kroz postupke utvrđivanja krivično - pravne i prekršajno - pravne odgovornosti;
- da je neophodno da svi organi, koji su dužni da vode evidenciju o slučajevima prijavljene diskriminacije, konkretizuju osnov diskriminacije, odnosno lično svojstvo potencijalnih žrtava diskriminacije, uključujući uvredljiv govor, govor mržnje i druge delikte sa elementima diskriminacije i
- da se umjesto procesa jačanja društvene kohezije dešavaju događaji koji je narušavaju, ugrožavaju put izgradnje mira, tolerancije i nenasilja i direktno negativno utiču na kulturu dijaloga.

Nakon uvodnih napomena predstavnica predlagača i rasprave, Odbor je jednoglasno (sa sedam glasova "za") podržao Godišnji izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2024. godinu i odlučio da predloži Skupštini da, saglasno članu 162 stav 2 Poslovnika Skupštine, donese sledeći

ZAKLJUČAK

1. Prihvata se Godišnji izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2024. godinu.
2. Skupština pozdravlja praksu izrade kvalitetnih, sadržajnih i sveobuhvatnih godišnjih izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i ocjenjuje da Godišnji izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2024. godinu sadrži dosta statističkih podataka i prikazuje najznačajnije aktivnosti, zapažanja, ocjene i zaključke Zaštitnika u oblastima: uprava i pravosuđe, zaštita od torture, prava djece, mladih i socijalna zaštita i zaštita od diskriminacije, ranjivih grupa i rodne ravnopravnosti.
3. Skupštinu Crne Gore ohrabruje podatak da u 2024. godini nije zapažen trend posebno izraženih kršenja ljudskih prava i sloboda u nekoj oblasti.
Takođe, Skupština je saglasna sa ocjenom Zaštitnika da proaktivno djelovanje i posvećeno rješavanje sistemskih problema smanjuje mogućnost za pojedinačne probleme građana.

4. Skupština pohvaljuje instituciju Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore jer su u 2024. godini kada su imali u radu 1.164 predmeta, što je najveći broj predmeta od osnivanja institucije Zaštitnika, postupak okončali u 90,12 % predmeta.
Podatak da je u 2024. godini institucija Zaštitnika primila 4.161 akt ukazuje na dinamičnu i intenzivnu komunikaciju, kao i na visok nivo povjerenja građana u ovu instituciju.
5. Imajući u vidu da je Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore u 2024. godini u 236 predmeta dao mišljenja sa 451 preporukom nadležnim organima i drugim subjektima za otklanjanje utvrđenih povreda prava, od čega je ispunjeno 127, djelimično ispunjeno 30 preporuka, u kontinuitetu se sprovodi 126 preporuka, nije istekao rok za postupanje po 58 preporuka i nije ispunjeno 110 preporuka, Skupština poziva nadležne organe da blagovremeno pristupe realizaciji datih preporuka čiji je cilj postizanje najefikasnijeg načina rješavanja konkretnog problema građana, ali i unapređenje funkcionisanja sistema kao cjeline.
Skupštinu zabrinjava podatak da pojedini subjekti nijesu dostavljali traženo izjašnjenje ili su kasnili u dostavljanju izjašnjenja, zbog čega je Zaštitnik bio prinuđen da u 462 predmeta uputi 557 urgencija.
6. Skupština Crne Gore podržava preporuke Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore date u oblasti uprave i pravosuđa, zaštite od torture, prava djeteta, mladih i socijalne zaštite i zaštite od diskriminacije, ranjivih grupa i rodne ravnopravnosti.
Skupština još jednom ukazuje da je važno osnažiti mehanizam za praćenje ispunjenosti preporuka Zaštitnika, što je i plan institucije Zaštitnika.
7. Skupština je upoznata da su u oblasti uprave i u ovoj izvještajnoj godini uočeni problemi na koje je Zaštitnik ukazivao i u prethodnim izvještajnim periodima, a to su: nedovoljno upoznavanje građana sa njihovim pravima i načinima njihove zaštite, neadekvatna komunikacija nadležnih organa sa građanima što se prvenstveno odnosi na izostanak odgovora ili sporo dostavljanje odgovora, kao i pretjerano formalističke odgovore, nezadovoljstvo u dugom trajanju postupaka, ali i neprimjenjivanje načela pomoći stranci, višestruko ukidanje odluka i njihovo vraćanje na ponovni postupak i odlučivanje, donošenje istovjetnih odluka u ponovljenom postupku, a suprotno ukidnim razlozima, koji su već bili predmet razmatranja neposredno viših organa, pa čak i sudova.
Stoga, Skupština ukazuje na potrebu preduzimanja aktivnijih mjera od strane nadležnih organa kako bi se to nezadovoljstvo prevazišlo, jer organi javne uprave treba dosljedno da sprovode sve mjere i aktivnosti iz svoje nadležnosti u cilju blagovremenog i efikasnog rada. Takođe, neophodno je nastaviti aktivnosti na uspostavljanju efikasnog sistema odgovornosti u javnom sektoru zbog neblagovremenog postupanja, nezakonitog rada i kršenja prava građana.
8. Kada je u pitanju postupanje Zaštitnika u odnosu na pravosudne organe, Skupština je upoznata da su najčešći razlozi zbog kojih su se građani obraćali Zaštitniku bili dugo trajanje sudskih postupaka i postupaka po krivičnim prijavama pred osnovnim tužilaštvima, kao i zahtjevi za preispitivanje sudskih odluka.
Skupštinu ohrabruje porast korišćenja pravnih sredstava za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, posebno znatno veći broj zahtjeva za ubrzanje postupka, na šta je Zaštitnik godinama upućivao stranke.
Skupština ocjenjuje značajnom informaciju da sudovi prepoznaju djelotvornost ovih pravnih sredstava i ukazuje da je neophodno nastaviti sa kontinuiranom primjenom i unapređenjem sistema zaštite prava na suđenje u razumnom roku i prava na djelotvoran pristup pravdi, u skladu sa praksom Evropskog suda za ljudska prava.
Raduje informacija da je u saradnji sa sudovima i tužilaštvom uočen napredak kada je u pitanju blagovremeno dostavljanje izjašnjenja, kao i da su mišljenja Zaštitnika naišla na objektivan i

korektan pristup ovih organa koji su odgovorno pristupili otklanjanju povreda prava i preduzimanja radnji i mjera u pojedinačnim predmetima po preporukama Zaštitnika.

Skupština je saglasna sa preporukom Zaštitnika da je u cilju stvaranja efikasnog pravosuđa potrebno više pažnje posvetiti jačanju kadrovskih kapaciteta sudova i tužilaštava, posebno u prvostepenoj instanci, kao i edukaciji u pravosuđu, ne samo sudija, nego i savjetnika i osoblja koje radi u sudskoj upravi, kao i jačanju sistema odgovornosti, što predstavlja osnov svakog savremenog pravosudnog sistema.

9. Skupština je upoznata da su u izvještajnom periodu u manjoj mjeri zabilježeni navodi o zlostavljanju u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija (UIKS) u kojima je UIKS uglavnom blagovremeno preduzimaio mjere i radnje na brzom procesuiranju navoda o zlostavljanju, uključujući privremeno udaljenje zaposlenih koji su prijavljeni za zlostavljanje. Takođe, u izvještajnom periodu zabilježen je trend povlačenja pritužbenih navoda o zlostavljanju i to u najmanje tri slučaja, što je, po mišljenju Zaštitnika, indikativan pokazatelj, na šta je UIKS upozoren, jer je, bez obzira na pravo pojedinca da u nekom trenutku povuče pritužbu, neophodno ispitati razloge povlačenja pritužbe u svakom konkretnom slučaju, zbog čega je Zaštitnik podsjećao na nacionalne propise i međunarodne standarde kojima se zlostavljanje apsolutno zabranjuje i upozorio da se od UIKS-a očekuje da obezbijedi apsolutno poštovanje zabrane zlostavljanja, posebno imajući u vidu ranjivost lica koja ove navode prijavljuju i činjenicu da zbog prijave mogu biti izloženi nezakonitom pritisku službenika da iznijete navode povuku.
10. Skupština pozitivnim ocjenjuje činjenicu da su pri kraju radovi na izgradnji objekta za zatvor otvorenog tipa, proširenje kapaciteta Istražnog zatvora čime će se obezbijediti dodatni smještaj za oko 60 zatvorenika, kao i objekta zatvorske bolnice u UIKS-u.
Međutim, Skupština je saglasna sa ocjenom Zaštitnika da je stanje u Istražnom zatvoru i dalje zabrinjavajuće, posebno po pitanju materijalnih uslova u pojedinim djelovima Istražnog zatvora. Skupština podržava preporuku Zaštitnika da je neophodno izraditi dokument koji bi definisao korake za prevenciju i sprečavanje suicida kod pritvorenih i zatvorenih lica, kao i interni protokol o postupanju u slučaju štrajka gladu, odnosno odbijanja uzimanja hrane u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija.
11. Skupština ocjenjuje da su među licima lišenim slobode i ograničenog kretanja i dalje najugroženiji oni koji se nalaze u psihijatrijskim ustanovama i ustanovama socijalne zaštite domskog tipa, a još uvijek nije razvijena mreža centara za zaštitu mentalnog zdravlja u zajednici, koji bi pružali sveobuhvatnu zaštitu mentalnog zdravlja uz najmanje moguće restrikcije i što bliže mjestu boravka. Stoga, Skupština podržava preporuke Zaštitnika upućene nadležnim organima koji treba da ojačaju kapacitete lokalnih centara za mentalno zdravlje i da u saradnji sa Upravom policije izrade protokol kojim bi se definisale uloga, procedure i saradnja postupajućih službenika, uključujući zaposlene u centrima za mentalno zdravlje, centrima za socijalni rad i policijske službenike u cilju blagovremenog, sinhronizovanog i multisektorskog pristupa u radu sa mentalno oboljelim osobama.
12. Skupština je upoznata da u 2024. godini nije bilo enormnog kršenja prava djece u Crnoj Gori, ali je prisutna regionalna i prostorna nejednakost u ostvarivanju prava djece, mladih i starijih osoba u sistemu socijalne zaštite. Takođe, problem nedostatka prostora u obrazovno-vaspitnim ustanovama u pojedinim sredinama je višegodišnji, pa je otežan rad sa djecom u skladu sa standardima i normama, čime se umanjuje kvalitet postignuća, odnosno obrazovanja i vaspitanja.
Ocijenjeno je da nedostaju uslovi za sprovođenje kvalitetnog i dostupnog inkluzivnog obrazovanja za djecu sa posebnim obrazovnim potrebama, a arhitektonske barijere su i dalje evidentne, zbog čega dolazi do diskriminacije. Takođe, evidentan je nedostatak dovoljnog broja stručnog kadra

obučenog za rad sa djecom sa smetnjama u razvoju, naročito sa djecom koja imaju smetnje iz spektra autizma. Nedostatna je podrška u području mentalnog zdravlja djece i adolescenata, a i dalje ne postoje uslovi za stacionarno liječenje djece sa poteškoćama u ovoj oblasti.

13. Zabrinjava ocjena Zaštitnika da postoji sistemski nedostatak međusektorske saradnje koja nije na najboljem nivou, što je registrovano kako u pojedinačnim slučajevima, tako i na rješavanju sistemskih problema.
Posebno zabrinjava nedostatak prohodnosti informacija i konzistentnosti u saradnji unutar institucija istog sistema u oblasti obrazovanja, zdravstvene i socijalne zaštite, jer, primjera radi sistem obrazovanja nema nikakve informacije o zdravstvenom stanju djeteta ukoliko ga roditelj o tome ne informiše, zbog čega Skupština apeluje da Ministarstvo zdravlja i Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, u skladu sa preporukom Zaštitnika, definišu minimum informacija koje moraju da se imaju o djetetu.
14. S obzirom na to da je tokom 2024. godine u oblasti zaštite od diskriminacije, ranjivih grupa i rodne ravnopravnosti zabilježen približno isti broj predmeta kao i prethodne godine, što ukazuje na trend očuvanja povjerenja u rad Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i na njegovu sve veću vidljivost, kao i da je najveći broj predmeta bio u oblasti rada i zapošljavanja, Skupština smatra da Zaštitnik treba da nastavi sa promotivnim i edukativnim djelovanjem prema grupama u riziku od diskriminacije radi njihovog osnaživanja na pokretanje postupaka pravne zaštite.
Kada je u pitanju princip jednakosti i zabrana diskriminacije, Skupština je upoznata da se i dalje uočava kontinuiran nedostatak podataka radi vođenja adekvatne i sveobuhvatne statistike i utvrđivanja stanja u ovoj oblasti.
15. Zabrinjava učestalost govora mržnje, posebno u onlajn prostoru, pa je Skupština saglasna sa preporukom Zaštitnika da se u tom pogledu mora pravovremeno i adekvatno reagovati, kako kroz mehanizme samoregulacije, tako i kroz postupke utvrđivanja krivično-pravne i prekršajno-pravne odgovornosti.
Takode, zabrinjava ocjena Zaštitnika da se umjesto procesa jačanja društvene kohezije dešavaju događaji koji je narušavaju, ugrožavaju put izgradnje mira, tolerancije i nenasilja i direktno negativno utiču na kulturu dijaloga, pa Skupština ocjenjuje da svi subjekti, shodno svojoj nadležnosti, treba da doprinesu jačanju društvene kohezije.
16. Skupština pozdravlja aktivnosti koje je realizovao Nezavisni monitoring mehanizam za promociju, zaštitu i praćenje primjene Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom koji čine predstavnici deset nevladinih organizacija i predstavnic institucije Zaštitnika, koji je tokom 2023. i 2024. godine posjetio 30 ustanova vaspitanja i obrazovanja, socijalne i zdravstvene zaštite, kao i ustanove rezidencijalnog tipa u Ulcinju, Beranama, Bijelom Polju, Nikšiću, Pljevljima i Kotoru nakon čega je sačinjen Izvještaj o položaju osoba sa invaliditetom koji sadrži pregled zakonodavnog i institucionalnog okvira, ključna zapažanja o stanju zatečenom prilikom posjeta, kao i pojedinačne i opšte preporuke nadležnim institucijama u cilju unapređenja stanja u ovoj oblasti koji je predstavljen i na Prvom zasijedanju Parlamenta za osobe sa invaliditetom, održanom u Skupštini Crne Gore 3. decembra 2024. godine.
17. Skupština izražava očekivanje da će tokom ove godine doći do izmjena zakonodavnog okvira što, shodno preporukama međunarodnih partnera, treba da doprinese jačanju nezavisnosti institucije Zaštitnika, u skladu sa Pariškim principima, kako bi se unaprijedio njen status i obezbijedilo da institucija Zaštitnika dobije status "A" od strane Globalnog saveza nacionalnih institucija za ljudska prava.

18. Skupština pohvaljuje kontinuiranu saradnju Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore sa civilnim društvom, zasnovanu na partnerskim odnosima sa ciljem da se doprinese podizanju svijesti građana i utiče na efikasnije djelovanje organa državne uprave, radi unapređenja demokratskih procesa u državi. Takođe, Skupština ocjenjuje značajnom saradnju Zaštitnika sa medijima, što je važno ne samo sa stanovišta vidljivosti Institucije, nego i promocije i zaštite ljudskih prava i sloboda.
- Skupštinu raduje kvalitetna saradnja Zaštitnika sa međunarodnim organizacijama, što je od ključne važnosti za jačanje demokratije, ljudskih prava i dobrog upravljanja i u kontinuitetu doprinosi poboljšanju kvaliteta rada i jačanju administrativnih kapaciteta u instituciji Zaštitnika.
19. Skupština Crne Gore će preko nadležnog Odbora za ljudska prava i slobode, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, pratiti realizaciju ovog zaključka.
20. Skupština će Zaključak dostaviti Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore; Ministarstvu pravde, Ministarstvu ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvu prosvjete, nauke i inovacija, Ministarstvu zdravlja, Ministarstvu socijalnog staranja, brige o porodici i demografije, Ministarstvu evropskih poslova, Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori i Sistemu Ujedinjenih nacija u Crnoj Gori.

Odbor za ljudska prava i slobode se upoznao sa Mišljenjem Odbora za rodnu ravnopravnost o razmatranju Godišnjeg izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2024. godinu, broj 00-72/25-55/2, EPA 519 XXVIII od 28. aprila 2025. godine.

Za izvjestioca Odbora na sjednici Skupštine određen je poslanik Vaso Obradović, član Odbora.

PREDSJEDNIK ODBORA

Jovan Jole Vučurović

